

BOLESNICA

... i tek što je nogom dodirnula prag, tri grāasta mačeta su se pretvorila u pacove, iskočila iz njenog naručja i utrčala u rupu koja je zjapila u zidu štale. Svi su se podigli sa čilima, prestravljeni, zagledali se u nju, a ona je zaustila da im kaže kako su to njeni deca, ali nikako nije mogla da progovori. Samo je iz napetog grla zakrkljala: kr, kr, kr.

San se prekine. Iščezne kao duh. Svetlost iz sobe prodre u očne kapke, zarudi pod njima. »Šta sam to sanjala?«, upita se Nevenka. Kažu da možeš po sru predvideti kakav će ti biti dan. Ponekad se desi sve obrnuto, kao juče. Sanjala sam da smo posle ručka dobili veliki kolač sa kremom od čokolade. Pomislila sam: četvrtak je, imaćemo dobar ručak, ali, kao za inat, jelo je bilo bezukusno: hladan paradajz-sos i tvrdra, bordo boje govedina. Umesto kolača, dobili smo jednu sparšenu jabuku. Bacila sam je u klozet. Darinka je rekla: »To su pomije, a ne ručak. Kakvi su moji ručkovi! Jeste li probali čorbu

od kelerabe?« Odgovorila sam joj da ne volim čorbe, ona se iznenadila: To su najhranjivije čorbe, dodala je. Po njenom rumenom licu se vidi da je sušta domaćica, u glavi joj se vrte samo ručkovi. Muž voli ovo, muž ne voli ono. Proba od svakog jela pomalo i udeblja se. Podvaljak se beli kao testo. Dugo ste udati, upitala sam je. Dvadeset godina, a vi? Ja nisam uđata, odgovorila sam, i pružila ruku da vidi kako nemam burmu na prstu.

Nevenka otvorila oči. Ugleda oblačno nebo i prozor samo pritvoren. Hladan vazduh zastruji. Ona povuće jorgan do brade. Pogleda u ženu. Spava, pomisli, iz otvorenih usta izlaze joj prigušeni, isprekidani zvuci. Hrče. Da li ja hrčem?, upita se. Samo stariji ljudi hrču. Ima već odraslu decu. Hvali se njima, kao da su trofeji. Pokazala mi je njihove slike. Rekla sam joj da ima lepu decu. Ona je izvadila iz tašne još sliku: Ovo su se slikali pre godinu dana. Sin u vojničkoj uniformi, udkvireni crvenim srcem, a kćerka, sa izveštacnim osmehom, dotoruje rasputrenu kosu. Upitala sam je da li kćerka ima plave oči. Odgovorila je: plave na muža. Juče je došao muž u posetu i doneo kesu punu narandži. Seo je do nje, na ivicu kreveta, posmatrao je zabrinuto.

Nevenka opazi kako Darinkini kapci lako podrhtavaju. Možda ne spava, pomisli. O čemu li razmišlja? Mašta o kćerkinoj udaji. Seti se kako je njeni mati dugo čuvala beli veo sa venčanja, presavijen uredno, skriven duboko u ormanu. Ona je kao devojčica vadila veo krišom i umotala se u njega. Ja sam mlada, rekla bi, a sestra bi odgovorila: Ti si petlja mlada. Mlade su nekada izlazile iz crkava sa okruglim buketima na prsima, gaziile su polako kao po oblacima, a njihovi velovi su lepršali. Žena je rekla da je najlepše u belom, to je znak nevinosti. Njeni kćerki je nevina, imajuće beli veo. Ali možda neću to doživeti, rekla je žena. Nevenka je tešila: Ne bojte se, dočekate. Žena je odgovorila sa uzdahom: Neću ja to dočekati. Dočekate, ponovila je Nevenka i pomisliла kako je dosadno nekog ubedljivati, »u glasu mi se osetilo neiskrenost«. Možda će ja pre umreti. Juče su mi merili pritisak. Kazaljka je nemirno skakutala. Lekar je rekao: Možete se obuci. Nevenka se seti kako je pipala dugmad spore dok se oblačila. U ogledalu je videla svoju raščupanu kosu i zaglavila je. Lekar nije mogao dobiti neku naročitu sliku o njoj. Ležala je na polivinilskom krevetu sa kaiševima preko grudi, grudi su joj bile opuštene, morala je da skine izbledeći ružičasti kombinezon, jedini koji je ponela u bolnicu. Lekar je rekao: Nemojte biti tako nervozni. Udisala je lagano vazduh. Pomisila je kako je sestrino pismo puno neiskrenog saosećanja. Nije mogla od sebe da otrese rečenicu: A sada puno pozdravljuju svoju dragu tetku Boban i Nadica. Odzvanjala je po taktu otkucaju srca. Nevenka potraži pogledom sestrino pismo. Bilo je na ormaračiću. Sestra deca su imala krupan, nevešt rukopis. Slova su se naginjala uлево. Njeni sestra je govorila: Moja deca odlaze na more. Moja deca, Boban i Nadica su vukovci. Mogla je satima da priča o njima, a moja deca su, pomisli Nevenka, bila mačići. Otkud mačići? Graorasti mačići. To sam sanjala, seti se. Prvo sam se vozila vozom. Nevenka zaklopila oči. Slike iz sna bljesnuše:

Kupe je bio poluprazan. Ona je sedela do prozora. Pevalo joj se. Zapevala je: »Mi idemo preko polja, preko polja, ali nije smela pevati. Nosila je decu u naručju! Ona su se probudila.

»To su moja deca, idem da ih pokazu majčici, rekla je nepoznatoj ženi. Zovu se Papiko i Papika. Hajde, Papiko i Papika, recite teti kako se zovete. Budite dobrí. Papiko, reci samo Pi-kok. Deča su zapištala, hvatala su ručicama dugmad na bluzi. Hoćete mleka? Evo mleka. Zapinjala je o rupice: Samo malo. Strpite se. Otvorila je bluzu. Gde su grudi, zavapila je, zaobljene, migoljaste, sa cuclama-bradicicama. Nema ih! Prsa su bila ravna kao ploča.

Nevenka oseti kako joj ruke postaju sve hladnije. Užasan san, pomisli. Zavali glavu na jastuk. Ugleda dno lusteru crno od muva. Luster je groblje muva. Zazuje, zazuje, udaraju glavom o staklo i umire se. Žena, iz sna, odmah je ustala sa sedišta i otvorila prozor:

»Pomoćiće vam trava mlečika«, rekla je. Vazduh je bio pun mirisa trave mlečike. Šta se posle desilo, upita se Nevenka. Bolnički zid joj preplavi oči, san iščezne. Na drugom zidu je prozor koji gleda na ulicu. U zgradi preko puta žive ljudi, neprestano promiču iz svojih prozora, zaposleni oko nečega. Zapazila je jednog čoveka. Neoženjenog! Izjutra je izlazio na terasu u pižami i osmatrao ulicu. Iz njene sobe se video da je postariji, podebeo, proretke kose. U prugastoj, širokoj pižami šeta duž terase, puši cigaretu. Sam. Ni žene, ni dece. Ni kučeta, ni mačeta. Po-

gleđao bi prema bolničkim prozorima nezainteresovan. Ali zna da ga posmatram, krišom osmotri sobu. Jednom su im se susreli pogledi. Vi ste bolesni, a ja sam zdrav, zdrav. Šetam terasom, odlazim na posao, govorio je njegov pogled. Njen je odgovorao: Samo privremena bolest, prolazna nervozna. Ova pižama je ružna. Namestila bi revere, razotkrila malo razrez između grudi: Izdaleka se nije видelo da su grudi pegave. Stevan ih je gladio mrzvoljno, pomisli. Osećala bi kako suva koža na njegovom dlansu ovlaš klizi preko grudi. Grudi podigne mišićama njenih ruku izgledale su mlađačke. A napupeli vršci devojaka-šparica na fotografijama u novinama? Male drolje koje prodaju svoje telo. Stevan se smeđao njenoj lažnoj naprednosti, govorila je da joj razgoličene devojke ne smetaju. On je listao stranice napušćajući usne: »Oh, oh kakva riba, ribica.«

Nevenka je pokrivala svoje telo dok je on posmatrao slike lepotica. Ispod čaršava pegave grudi bi se slobodno opustile. Prekrstila bi ruke preko njih. U bolnicu je doneo bombonjeru sa sacrtanim buketom cveća na poklopцу. »Ujedno bombone i cveće mojoj bolesnici«, rekao je sedajući na krevet. Našminkala bi usne kada on dode u posetu. Crveno-ljubičaste usne su sjajale na njenom licu posivelom od ustajalog bolničkog vazduha. Ali, izgledala je dobro. Pet-šest godina mlađe, mogla je slagati. On bi znalačkim pogledom ispitivao sobu: »Imate li toplu vodu u lavabou?« Samo hladnu, odgovorila bi i pomisli: zašto me ne zagrij? Kada bi je zagrijlo, njegova bi ruka nesavitljivo ležala na njenom ramenu. Male gole drolje su ga privukle sebi, osećala je.

Kao da ne mogu naći drugog, pomisli Nevenka i uredi talase kose koju su se slepili na potiljku, od ležanja. Presavije jastuk i nasloni se na njega. Zaštipka obraze, ovlaženim prstima namesti obrve u polukrug. Još je rano za ustajanje. Virne kroz prozor. Na terasi nema nikoga. Zaklopi oči. Nema ni sestre sa topomerima, pomisli. Samo sam ja budna. Ženino hrkanje postaje sve teže, ali ona ima decu. Nisam je pitala kako se zovu. Sanjala sam da mi se deca zovu Papiko i Papika. Žena mi je obećala travu-mlečiku. Na koga li je lišila? Lice joj je bilo tamno, kao u Indijke. Zapretila je deci, kao da se ljuji. »Putujete sami?«, upitala je.

Nevenka je saglasila: »Muž mi je ostao kod kuće. Nije smela da ispriča kako je decu dobila od rode: roda je sletela na odžak i spustila u njega decu. Ona su sva pocrnela od gari, pa ih je trebalo oprati. Nevenka je usula u koritance tople vode i deca su se brčkala: pr, pr, duvala su u zlataste, leptiraste mehurove od sapunice.

Glupog li sna! Sve jasnije je izlazio pred oči: Bašruštine sa prelivale prugu. Žena je rekla: »Treba uhvatiti žabu krastaču, jer donosi sreću.« »Ja sam srećna«, odgovorila je Nevenka i pritisnula dečije glavice na grudi: »Načićemo samo stabljkiju mlečike.« Žena je uvredeno začutala.

Cin, cin. Dolaze topomeri. Zveckaju kao kašike pri jelu, dok udaraju o zid tanjira. Srebrnasti dodir kašike i porculana podseća na zvuk zvona u nekom primorskrom gradu, zvuk zvona koji treperi staklasto, krhko u vazduhu. Sve jače zveckanje se približava vratima. Težak korak bolničarkin. To je debela sestra Marijeta. Sada će pritisnuti kvaku i nogom očisto odgurnuti vrata:

»Dobro jutro! Merenje temperature! Merenje temperature!«, viknu sestra Marijeta. U ruci pridržava čašu sa zelenkastim topomerima, bela kapica joj iskočila iz kose kao štit, telo miriše na jod i injekcije.

»Jeste li dobro spavali?«, upita Nevenku.

»Ne spavam dobro u poslednje vreme. Muči me snovi.«

Sestra se znalački osmehnu:

»Treba da opustite živce. Sviše ste nervozni.«

»Noćas sam sanjala takav san«, poče Nevenka. Zagrejani topomer se priprio uz pazuh. Temperatura tako može porasti još više. Nevenka olabav stisak ruke. Sestra odmahnu rukom: »Pustite snonevce, reče i uputi se vratima. Ne želi da me sasluša, pomisli Nevenka i oseti za čas mržnju prema sestri. Isprati hladnim pogledom njenu krupno telo koje se njišući kao barka provuklo kroz tesnac između vrata i zida, i izašlo iz sobe. Sve su sestre neosetljive, potraži u pameti neku pogrdnu reč i sa uživanjem je nađe, prasice, prasice. Obrazi joj se zacrveneše. Vreli topomer se pomeri pod pazuhom i kliznu u nedra. Ona oseti njegov užani glatki vrh pun žive na prsima. Temperatura će skočiti. Zamisli kako je živa šiknula kroz užan cevicič u zasrebrila je, daleko preškočivši crvenu granicu liniju. Ne smeti se uzrujavati. Doktor je rekao: »U vašim godinama to je

opasno za srce. Ono može da učini samo »cap« i sve je gotovo. Prepuklo. Srce prepuklo od ljubavi, našalio se.

Njoj se u glavi počela da vrti rečenica »srce prepuklo od ljubavi«, nije prestajala da se vrti ni kad je doktor izšao iz sobe u pratnji sestre Marijete. Matori švaler, pomisli Nevenka. Sinovi mu vozikaju kola ispred bolnice. Raspuštena deca. Seti se ponovo snata.

Voz se zaustavio. »Sada ćemo pronaći žabu-krašču i travu-mlečik», rekla je žena. Izašle su iz voza. Noge su im utonule u lepljivu travu. Nevenka je prigrilila decu, spavalu su mirno u naručju. »Evo trave-mlečike! Cula je ženin uzvik i ubrala travu. Polomila je stabljiku. Gusti beli sok je procurio. »Papika i Papika, evo mlečak! Deca su halaplivo zassisala. »Miriše na lepak», rekla je ženi i pomilovala Papiku i Papiku. Ruka je dodirnula meko krzno. To više nisu bila deca. To su mačići! Graorasti mačići! Gde je žena-veštica? Nema je na livadi. Pobegla je, pobegla, zavapila je Nevenku i potčala. Dotčala je do jedne velike livade sa štalom na sredini. Ljudi su sedeli na šarenom čilimu. Sakrili su je u štalu, pomislila je, ali ja ću je pronaći, oni će me pustiti.

»Hej vi, viknula je, pustite me da uđem u štalu.« »Samo uđi«, odgovorili su oni.

Primakla se oprezno. Ne sme pobeći. Tiho, pomislila je. Prišunjala se bližu štale. I tek što je noga zakoračila na prag, tri graorasta mačeta su se pretvorila u pacove, iskocila iz njenog naručja i utrcala u rupu koja je zjapila u zidu štale. Svi su se podigli sa čilima, prestravljeni, zagledali se u nju, a ona je zaustala da im kaže kako su to njena deca, ali nije mogla nikako da progovori. Samo je iz napetog grla zakrkljala: kr, kr, kr.

Nevenki se učini kao da ponovo čuje krkjanje od koga se probudila. Obrazi su goreli. Prisloni dlan na njih. Imam temperaturu, pomisli. Izvuc će oprezeno topomer. Bio je vlažan, gladak kao gušter. Okrenu ga prema prozoru. Gde je živa? Crvena graničica? Živa je ispod granične linije. 36 sa šest. Nemam temperaturu. Izjutra se obično ne penje. Nevenka vrati topomer pod pazuh. Zakopča dugme na bluzi od pižame. Zašto nema sestre? Dok se ona dogeđa na svojim patkastim nogama. Nevenka pogleda u Darinku. Još spava. Opazi kako se nežne, sitne dlake iznad ženinih usana lagano povijaju nošene strujom vazduha iz nosa. Danas je petak. Doći će njen muž i predati kesu sa narandžama vrataru. Ili voćni žele, gumaste kriškice limuna i narandže u šećeru.

Zatoptaše bolničarkine noge u hodniku. Kvaka pokleknula. Sestra Marijeta ugura svoje telo u sobu:

»Toplomer!, viknu.

Nevenka izvuče svoj ispod miške i pruži ga sestri. »A ona još spava?«, upita Marijeta i pride Darinku. Prodromusa je. Žena otvorila oči, podbulje, crvene. Šta li je sanjala. Teško joj da se rasani, pomisli Nevenka.

»Zar je već šest?«, upita Darinka

»Skoro će sedam«, odgovori bolničarka i uze topomer. 37 sa šest, pročita temperaturu. Skine oblistu sa kreveta i upiše crtlu. Nikako da padne, reče žena zabrinuto. Nasloni se na jastuk i uredi kosu.

»Recite lekaru, a sada na doručak«, sestra Marijeta se oštro uputi vratima i izade u hodnik. Otopa tromo u drugu sobu.

Nevenka ustane sa kreveta. Nogavice od pižame zalandaraše oko članaka. Ona pritegne učkur i zavježe ga u mašnu. Pride ogledalu. Lice podbulje, usne beskrvne. Ispljuska se vodom. Osuši lice ubrusom i počešljia se.

»Opet će biti marmelade i kakaoa, kao da nemaju ništa drugo!«. Malo ruža, pomisli, i uze karmin sa police. Premaže usne. Izgledam svežije. Ko zna? Možda je došao neki novi? A, gospodin je već otišao. Osmotri praznu terasu.

»Vi nećete na doručak?«, upita Darinku.

»Kasnije.«

»Ja idem sada«, reče Nevenka. Neko raspoloženje je obuze. U sebi zapevuši: Ah, te crne oči ne-verne. Gospodin je otišao na posao. Kada se vratи, odspavaće malo posle napornog dana. Izaćiće na terasu: prijatan vetrč, osvežavajući. Gledaćemo se. Nevenka obliže suvišak ruža. Uzme kesu sa priborom za jelo. Kod vrata se okreće: »Idem«, reče. Pritisne kavku i izade u hodnik. Zamirisala lekovi. Sestra Marijeta stoji na kraju hodnika sa čašom punom topolamera u ruci. Patkasta, gegucava, pomisli Nevenka, i opazi kako iz drugih soba bolesnici polaze na doručak. Svi zajedno, reče u sebi i obraduje se. Sešćemo se dugačak sto, a na stolu debele šolje punе toplog kakaoa i kriške hrabe premazane marmeladom strpljivo nas iščekuju.

RAŠA PERIĆ

ZELENI VAJAT

RASINJENA NEJAC

Evo te nepogode
Prispeše umulnici
I počeše da bludniče

Bi najava kržljavog poroda

Evo te rumiene nejači
Na zvezdanim konjima
Divni kao sunčevi sinovi

Verom predaka teško obmanuti

U gladnoj godini
Od sise odbijeni
Po bejtom svetu rasinjeni
Da nauk uče svojom kožom

BOG U GAREVU

Šest dana
Na krst ga razapinju
Šest dana
Psuju mu rane i seme

Al sedmi dan
Kao pravi vernici
Odlaze mu u konačišta

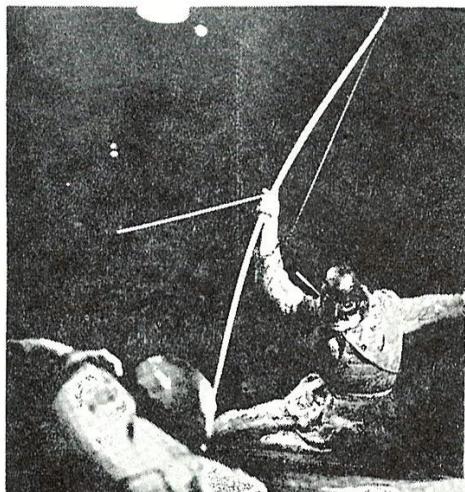
U rukama nose bosiljak
I zvezde voštane

U rukama nose kolač
Sa žigom poskurnim

Na kolena padaju
Svetiljke pale
Lik mu ljube
Iz prestola ga mame

A mame ga
Pod biljku neplodnu
Mame ga
Pod usnu ženinu
Pod kišu đurđevsku
I oblak zao

Tako mu ime
Iz usta ne ispuštaju
Tako mu
Božanstvo priznaju
Tako mu verni
Za svagda ostaju

SUNČEVA BILJKA

Je li to oko moćno
Za ovaj predeo čist
Za ovaj zeleni vajat
Gde raste suncokret
Ta biljka što zemlju diže
Iz korena u list
Taj vrč što sunce spušta
Iz neba u cvet

I otkud tom seme-cvetu
Takva čudesna moć
Da srodi utrobu zemnju
I belog neba plam
O divna zelena srži
Ti ne priznaješ noć
Al šta je na tragu svetla
Kapela ili hram

LITIJA

Zar nebo nas izdade
Zar врачи nas opet varaše
Sa nekim svetlosnim zorenjem

A pri toj litiji
Bili smo добри vernici
Zora nas zaticala u žitnim poljima
Pod cvetovima crvenim
Ruku smo rukom branili
Za odgoj device
Amajlija nam grudi čuvala
Zarad nekoga božura osunčenja
U prevelikoj veri greh zasluzismo
Da nam sinci na grob mokre
Da nam žene u crnini
Na glogovinu nabijaju